

Sağlık Memurluğu Öğrencilerinin Sigara Kullanımını Etkileyen Faktörler

Arife Azak

Pamukkale Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Denizli, Türkiye

ÖZET

Sağlık Memurluğu Öğrencilerinin Sigara Kullanımını Etkileyen Faktörler

Bu çalışma sağlık memurluğu öğrencilerinin sigara içme durumlarını belirlemek, sigara içmeyi etkileyen faktörleri ve öğrencilerin sigaraya bakış açılarını saptamak amacıyla planlanmıştır. Çalışma 2004-2005 eğitim öğretim yılında Pamukkale Üniversitesi Denizli Sağlık Yüksek Okulu Sağlık Memurluğu Bölümü'nde eğitim görmekte olan toplam 135 öğrenciden çalışmayı kabul eden ve ulaşılabilen 106 öğrenciye 29 sorudan oluşan anket formu uygulanarak yapılmıştır. Yaş ortalaması 21.9 ± 2.0 olan öğrencilerin %83'ünün erkek olduğu ve %33'ünün sigara içtiği saptanmıştır. Öğrencilerin %42.9'unun 4-6 yıldır sigara kullandığı, sigaraya başlamada en önemli etmenin %45.7 oranla çevre-arkadaş ortamı olduğu saptanmıştır. Sigara içenlerin %80'inin gelecekte sigarayı bırakmayı düşündükleri, %80'inin bırakmayı denedikleri ve %71.4'ünün alışkanlık nedeniyle tekrar başladıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin sigara içme durumu ile sigara içme konusundaki düşünceleri incelendiğinde; sigara içenlerin çoğunlukla çevrenin etkisiyle oluşan, genelde memnun edici, rahatlatıcı ve daha fazla zeki gösteren bir durum olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak sağlık profesyoneli olarak sağlık memurluğu öğrencilerinin topluma ve hastalarına örnek olmaları açısından sigara içmemeleri önemlidir. Bu nedenle öğrencilerde sigara kullanmaya neden olan faktörler belirlenmeli ve özellikle okulları, sosyal aktivite alanlarını içeren eğitim programları düzenlenmeli, sigarayı bırakmak isteyenlere sigarasız yaşam biçiminin olumlu yönlerini vurgulayan bir yaklaşım biçimi gösterilmelidir.

Anahtar sözcükler: sigara, sağlık memurluğu öğrencileri, sigara içimi

Geliş tarihi: 03.02.2006

Kabul tarihi: 20.03.2006

ABSTRACT

Factors Affecting the Use of Cigarettes by Health

This study was conducted for the purpose of determining the status of cigarette smoking by health officer students, the factors affecting use of cigarettes, and the students' opinions about cigarettes. The study was conducted during the 2004-2005 school year with 106 of the total 135 students in the Health Officer School at Pamukkale University Denizli Health Sciences School, who were available and agreed to participate in the study by completing a 29 question form. Their mean age was 21.9 ± 2.0 years, 83% were male and 33% stated that they smoked cigarettes. It was determined that 42.9% of the students had smoked cigarettes for 4-6 years, and the most important factor for starting to smoke for 45.7% of them was their friends and acquaintances. Eighty percent of the cigarette smokers were thinking about quitting smoking in the future, 80% had tried to quit, and 71.4% had restarted smoking because it was a habit. In the examination of the smoking status of the students and their opinions about cigarette smoking, it was determined that the majority of those who smoked were affected by their friends, in general they found them to be satisfying, comforting and a sign of having more fun. In conclusion it is important for health officers, as health care professionals, not to smoke, as they are examples to the public and their patients. For this reason the factors that influence students to smoke cigarettes need to be determined and educational programs need to be organized in social activity areas, particularly in schools, and methods need to be shown to those who want to quit smoking that emphasize the positive sides of non-smoking life.

Keywords: cigarette, health office student, cigarette smoking

Received: 03.02.2006

Accepted: 20.03.2006

GİRİŞ

Sigara içme bireyin vazgeçemediği, sağlığını bozan alışkanlıklarından en ciddi olanıdır ve bugün tüm dünyada yaygın bir sorundur. Gelişmiş ülkelerin bir çoğunda sigara içme eğilimlerinde azalma olurken gelişmekte olan ülkelerde sigara tüketimi artmaktadır. Özellikle de bu artış genç yaş grubunda kendini göstermektedir [1-3]

Gelişmekte olan ülkelerden biri olan Türkiye, kişi başına düşen sigara tüketimi yönünden Avrupa ülkeleri arasında Yunanistan'dan sonra 2. sırada yer almaktadır. Tüm ülkeyi temsil eden PİAR'ın 1988 yılında yapılan "Sigara Alışkanlıkları ve Sigarayla Mücadele Kampanyası çalışmasına göre 15 yaş üstü nüfusta sigara içme hızı erkeklerde %62.8, kadınlarda %24.3, ortalama %43.6'dır. 15-18 yaş grubu genç-

lerin sigara içme hızının %30 olduğu saptanmıştır. Sigara içenlerin %39'u sigara içmeye 15-18 yaşlarda, %20'sinin ise 11-14 yaşlarında başladıkları belirlenmiştir [1,3-5].

Sigara içme özellikle nedenleri açısından önemli bir psikososyal sorundur. Sigara bağımlılığı üzerine yapılan tüm araştırmaların ortaya çıkardığı en önemli ve tartışmasız kabul gören gerçeklerde, bu alışkanlığın %40 oranında 15-19 yaşlarında başlamış olduğudur. Tüm dünyada ve ülkemizde 15 yaşın üzerindeki nüfusun yaklaşık %45'inin ciddi boyutlarda sigara bağımlısı olduğu varsayımı, sorunun özellikle gençlik açısından ne denli önemli olduğunu gösterir. Bunun nedeni de keyif verici birçok maddenin zararlarına gösterilen duyarlılığın sigaranın yaptığı zararlara gösterilmemesi ve sigaranın bir tür meşruluk kazanmasıdır [1,2,5].

Günümüzde gençlerde sigaraya başlama eğilimini etkileyen pek çok faktör vardır. Dolayısıyla gençleri tehdit eden

Yazışma Adresi: Arife Azak, Pamukkale Üniversitesi Denizli Sağlık Yüksekokulu, Denizli-Türkiye, Tel: +90 532 541 90 20, e-posta: arifeazak@yahoo.com

Tablo I. Öğrencilerde ve ailelerinde sigara içme durumlarının dağılımı (n=106)

Sigara içme durumları		n	%
Öğrencilerde sigara içme durumu	Evet	35	33,0
	Hayır	71	67,0
Ailelerinde sigara içme durumu	Evet	60	56,6
	Hayır	46	43,4

bu zararlı alışkanlığı kontrol altına almak için yapılacak çalışmalar, ciddi boyutta mücadele gerektirmektedir. Sigaraya başlamayı önlemek, bu mücadelenin en önemli kısmını oluşturmaktadır. Yapılacak sigara karşıtı çalışmaların yönünü ise gençlerin sigara alışkanlığı ile ilişkili tutumları ve bunu etkileyen faktörlerin iyi bilinmesi belirleyecektir [6].

Dünya Sağlık Örgütü'nün almış olduğu kararlar doğrultusunda sigara salgınının kontrolüne yönelik etkinlikler düzenlenmiştir. Bunlardan biri de yapılan çalışmaların değerlendirilmesi, yapılacak çalışmaların planlanması açısından toplumdaki bazı özgün grupların sigara içme oranlarının sürekli ve düzenli olarak izlenmesidir. Mesleki sorumlulukları ve sosyal rolleri gereği sigara içme durumlarının izlenmesi önerilen özgün guruplar arasında hemşireler ve sağlık memurları da bulunmaktadır [1].

Dünya Sağlık Örgütü sağlığın korunmasında ve yükseltilmesinde bireylerin olumlu yönde etkilenmelerinde hemşirelerin anahtar rol oynayacaklarını belirtmektedir. Bu rolü üstlenen hemşireler ve diğer sağlık personellerinde ülkemizde yapılan çeşitli çalışmalar sonucu, sigara içme oranı %40 olarak kabul edilmiştir. Bir üniversitede yapılan araştırmada sigara içme sıklığı, öğretim üyelerinde %40, öğretim görevlilerinde %42, araştırma görevlilerinde %43, hemşire ve sağlık memurlarında %44 olarak bulunmuştur [1].

Çalışmamızın amacı; sağlık memurluğu öğrencilerinin sigara içme durumlarını belirlemek, sigara içmeyi etkileyen faktörleri ve öğrencilerin sigaraya bakış açılarını saptamaktır.

GEREÇ VE YÖNTEM

2004-2005 eğitim öğretim yılında Pamukkale Üniversitesi Denizli Sağlık Yüksek Okulu Sağlık Memurluğu Bölümü'nde eğitim görmekte olan toplam 135 öğrenciden çalışmayı kabul eden ve ulaşılabilen 106 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anket formu sigara kullanmayan, sigara kullanan, sigarayı bırakan kişilerin ortak yanıtlayacağı demografik özellikler, literatür doğrultusunda hazırlanan sigara içme davranışına yönelik değerlendirme bölümü ile sigara konusunda her grubun ayrı ayrı cevaplandırması gereken toplam 29 sorudan oluşmuştur.

Öğrencilerin sigara içme konusundaki düşünceleri ile ilgili 9 alt boyut bulunmakta olup, 1'den 10'a kadar puan verilerek değerlendirilmiştir. Değerlendirmede '1' endüşük değeri, '10' en yüksek değeri göstermektedir (1).

Tablo II. Sigara kullanmayan öğrencilerin sigarayı kullanmama nedenleri ve sigaraya karşı genel tutumlarının dağılımı (n=71)

	n	%
Sigara kullanmama nedenleri		
Sağlığını korumak	70	35,3
Çevre baskısı	5	2,3
Maddi yönden tasarruf	35	17,1
Hastalığından dolayı	6	2,9
Çocuklara örnek olmak	27	13,2
Hastalara örnek olmak	24	11,8
Sigaranın zararları ile ilgili yayınlar	23	11,2
Dinsel nedenlerden dolayı	13	6,2
Sigaraya karşı genel tutum		
Sigara içmeyi sevmiyorum	44	30,8
Sağlığa zararlıdır	47	32,8
İhtiyaç hissetmiyorum	31	21,7
Çevremdekilere zarar vermek istemiyorum	21	14,7

*Birden çok seçenek vardır.

Elde edilen verileri değerlendirmek için SPSS 10.0 paket programında yüzdellik hesaplaması, ki-kare, t-testi yöntemleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılan 106 sağlık memurluğu öğrencisinin %83'ü erkek, %17'si kız olup yaş ortalaması 21.9±2.0'dir. Öğrencilerin %85.8'i (n:91) çalışmazken, %14.2'si (n:15) sağlık memuru olarak çalışmaktadır.

Öğrencilerde ve ailelerinde sigara içme durumlarının dağılımı Tablo I' de gösterilmiştir. Aile bireylerinin sigara içme durumu ile öğrenciler de sigara içme durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p>0.05).

Sigara kullanmayan 71 öğrencide kullanmama nedeni olarak %35.3'ünün (n=70) sağlığını korumak olduğu ortaya çıkmıştır. Sigaraya karşı genel tutumların dağılımında %32.8'lik oranla (n=47) sağlığa zararlıdır çoğunlukta olduğu, %30.8'lik oranla (n=44) sigara içmeyi sevmeme görüşünün bunu izlediği görülmüştür (Tablo II).

Sigara kullanan öğrencilerin sigara kullanma yılları, günlük içilen sigara sayısı, sigaraya başlama nedenleri, sigaraya devam etme nedenleri, gelecekte sigara içme konusundaki düşünceler, sigarayı bırakma durumu, sigarayı bıraktıktan sonra tekrar başlama nedeni ve sigarayı bırakmada en iyi yöntem sorularına verilen cevapların dağılımı Tablo III' de gösterilmiştir.

Öğrencilerin sigarayla savaş için yapılması gereken kanun ve düzenlemelerden %25.3 (n:100) oranla kapalı ve kalabalık yerlerde sigara yasaklanmalı görüşünde olduğu belirlenmiştir (Tablo IV).

Tablo III. Sigara kullanan öğrencilerin sigara kullanmaya ilişkin özelliklerinin dağılımı (n=35)

	n	%
Sigara kullanma yılları		
1-3 yıl	12	34,3
4-6 yıl	15	42,9
7-9 yıl	4	11,4
10-12 yıl	4	11,4
Günlük içilen sigara sayısı		
1-10 adet	17	48,6
11-20 adet	13	37,1
21-30 adet	5	14,3
Sigaraya başlama nedenleri		
Özenti-hoşlanma	15	42,9
Çevre-arkadaş ortamı	16	45,7
Kişisel ve ailevi sorunlar	4	11,4
Sigaraya devam etme nedenleri		
Alışkanlık	28	80,0
Çevre-arkadaş ortamı	7	20,0
Gelecekte sigara içme konusundaki düşünceler		
Hergün içeceğimi düşünüyorum	3	8,6
Bırakmayı düşünüyorum	28	80,0
Azaltmayı düşünüyorum	4	11,4
Sigarayı bırakma durumu		
Evet	28	80,0
Hayır	7	20,0
Sigarayı bıraktıktan sonra tekrar başlama nedeni		
Alışkanlık	20	71,4
Yoğun stres	5	17,9
Çevre-arkadaş ortamı	3	10,7
Sigarayı bırakmada en iyi yöntem		
Birden bırakmak	25	71,4
Yavaş yavaş bırakmak	7	20,0
Psikoterapi	3	8,6

Yapılan çalışmada tütün mamüllerinin fiyatlarının artırılması ile sigara içme davranışı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2:12.54$, $p<0.001$). Buna göre sigara kullananların öğrencilerin bu maddeye daha az katıldıkları, sigara kullanmayanların ise bu maddeye daha fazla katıldıkları saptanmıştır.

Çocuklara sigara satılmaması ile sigara içme davranışı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($X^2:6.92$, $p<0.05$). Buna göre sigara kullananların bu görüşe daha az katılmakta, sigara kullanmayanların ise bu görüşe daha fazla oranda katıldığı görülmektedir.

Sağlığa zararlıdır uyarısı, sigara reklamlarına yasak konması, hastanelerde/okullarda sadece özel alanlarda sigara içilmesi ile sigara içme davranışı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$) (Tablo V).

Tablo IV. Öğrencilerin sigaraya karşı tutum ve davranışlarının dağılımı (n=106)

Sigarayla savaş için yapılması gereken kanun ve düzenlemeler	n	%
Sigara paketlerinin üzerinde sağlığa zararlıdır uyarısı olmalı	42	10,6
Sigara reklamlarına yasak konmalı	73	18,5
Kapalı ve kalabalık yerlerde sigara yasaklanmalı	100	25,3
Tütün mamüllerinin fiyatları çok arttırılmalı	47	12,0
Çocuklara sigara satılması yasaklanmalı	94	23,9
Hastane/okullarda sadece özel alanlarda sigara içilmeli	38	9,7

*Birden çok seçenek vardır.

Öğrencilerin sigara içme konusundaki düşüncelerinin dağılımı incelendiğinde;

“Kişisel karardır-Çevrenin etkisiyle oluşur” alt boyutunda, sigara içenlerde ($5,34\pm2,78$) içmeyenlere ($3,88\pm3,20$) göre çevrenin etkisiyle sigara içmenin olduğu belirlenmiş, aralarındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t:2.29$, $p<0.05$).

“Memnun edici değildir-Genelde memnun edicidir” alt boyutu sigara içenler ($4,62\pm2,42$) tarafından daha fazla memnun edici olarak kabul edilirken, sigara içmeyenlerde ($2,46\pm2,48$) daha az memnun edici olduğu bulunmuştur. Aralarındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş olup bu da sigara kullananların bu durumdan rahatsızlık duymadığını düşündürmektedir ($t:4.24$, $p<0.001$). “Kışkırtıcıdır- Rahatlatıcıdır” alt boyutu sigara içenlerde ($5,85\pm2,36$) daha fazla, sigara içmeyenlerde ($3,45\pm2,52$) daha az rahatlatıcı olduğu belirtilmiştir. Aralarındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş olup, sigaranın içenleri rahatlatığı şeklinde yorumlanmaktadır ($t:4.71$, $p<0.001$). “Zeki gösteriyor-Aptal gösteriyor” alt boyutu sigara içenlerde ($6,68\pm1,84$) daha az içmeyenlerde ($7,73\pm2,65$) daha fazla aptal görüldüğü düşüncesi bulunmaktadır. Aralarındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t:2.09$, $p<0.05$). “Güvenli-Tehlikeli, İsteğe bağlı-Kontrol edilemez, Sorun çözmede yardımcıdır-Sorun çözmede yardımcı yoktur, Beni daha az çekici yapar-Daha çekici yapar, Başarının işaretidir-Başarısızlığın işaretidir” alt boyutlarında ise istatistiksel olarak bir ilişki bulunamamıştır ($p>0.05$) (Tablo VI).

TARTIŞMA

Sağlık memurluğu öğrencilerinde sigara içme durumları ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan çalışmaya 106 öğrencisi dahil edilmiştir. Öğrencilerin %83’ü erkek, %17’si kız olup yaş ortalaması 21.9 ± 2.0 olarak bulunmuştur. Şahin ve arkadaşlarının [3] yapmış olduğu üniversite öğrencilerinin sigara kullanım ve bağımlılık dü-

Tablo V. Öğrencilerin sigara içme durumunun sigarayla mücadelede kullanılacak kanuni düzenlemelere göre dağılımı (n=106)

Sigarayla savaş için yapılan kanuni düzenlemeler	Sigara içme durumu		X ²	P
	Evet	Hayır		
Sağlığa zararlıdır uyarısı				
Katılıyorum	11(13,9)	31(28,1)	1,467	0,226*
Katılmıyorum	24(21,1)	40(42,9)		
Sigara reklamlarına yasak konması				
Katılıyorum	25(24,1)	48(48,9)	0,160	0,689*
Katılmıyorum	10(10,9)	23(22,1)		
Kapalı ve kalabalık yerlerde sigaranın yasaklanması				
Katılıyorum	31(33,0)	69(67,0)	3,256	0,071*
Katılmıyorum	4(2,0)	2(4,0)		
Tütün mamüllerinin fiyatlarının artırılması				
Katılıyorum	7(15,5)	40(31,5)	12,543	0,000***
Katılmıyorum	28(19,5)	31(39,5)		
Çocuklara sigara satılmaması				
Katılıyorum	27(31,0)	67(63,0)	6,927	0,008**
Katılmıyorum	8(4,0)	4(8,0)		
Hastanelerde/okullarda sadece özel alanlarda sigara içilmesi				
Katılıyorum	12(12,5)	26(25,5)	0,056	0,814*
Katılmıyorum	23(22,5)	45(45,5)		

*Birden çok seçenek vardır. *p>0.05, **p<0.05, ***p<0.001

zeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi çalışmasında yaş ortalaması 21.27±2.12 bulunmuştur [3]. İnanç ve arkadaşlarının [1990] "GATA'da çalışan doktor ve hemşirelerin sigara içme davranışlarına ilişkin özelliklerinin incelenmesi" konulu çalışmasında %41.2'lik oranla 18-25 yaş çoğunlukta olarak bulunmuştur. Çalışmamız diğer çalışmalar ile paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin sigara içme durumları değerlendirildiğinde %33'ünün sigara içtiği, %67'sinin içmediği belirlenmiştir. PİAR'ın araştırmasına göre 15 yaş üstü nüfusta sigara kullanma oranı ortalama %43.6 olarak saptanmıştır [1,3,4].

Sigara kullanmayan 71 öğrencinin %35.3'ü kullanmama nedeni olarak sağlığını korumak için cevabını vermiştir. Sigaraya karşı genel tutumların dağılımında %32.8'lik oranla sağlığa zararlıdır cevabı çoğunlukta olduğu belirlenmiştir.

Sigara kullanan öğrencilerin %42.9'unun 4-6 yıldır sigara kullandığı ortaya çıkmıştır. Bu bulgulara göre sigara alışkanlığı yaygın olarak orta öğrenim ve lise döneminde başlamıştır. Çelik ve arkadaşlarının [7] yapmış oldukları kronik sigara içme alışkanlığı olan üniversite öğrencilerinin tutumlarına ilişkin değişkenlerin aşamalı kümeleme yöntemi çözümlenmesinde; öğrencilerin ortalama sigara içme süreleri 6±3.9 olarak bulunmuştur [7]. Şahin ve ark. yaptıkları çalışmada öğrencilerin ortalama 4.4±2.8 yıldır sigara içtiği belirlenmiştir [3].

Tablo VI. Öğrencilerin sigara içme konusundaki düşüncelerinin dağılımı (İçen n:35, İçmeyen n:71)

Alt boyutlar	Gruplar	Ort. ± S.Sapma	t	p
Güvenli-Tehlikeli	İçen	9,34 ± 1,43	0,93	0,350*
	İçmeyen	9,63 ± 1,53		
İsteğe bağlı-Kontrol edilemez	İçen	4,28 ± 3,15	1,41	0,159*
	İçmeyen	3,32 ± 3,34		
Kişisel karardır-Çevrenin etkisiyle oluşur	İçen	5,34 ± 2,78	2,29	0,024**
	İçmeyen	3,88 ± 3,20		
Memnun edici değildir-Genelde memnun edicidir	İçen	4,62 ± 2,42	4,24	0,000***
	İçmeyen	2,46 ± 2,48		
Sorun çözmeye yardımcıdır-Sorun çözmeye yardımcı yoktur	İçen	7,48 ± 2,84	1,55	0,123*
	İçmeyen	8,43 ± 3,02		
Kışkırtıcıdır-Rahatlattıcıdır	İçen	5,85 ± 2,36	4,71	0,000***
	İçmeyen	3,45 ± 2,52		
Beni daha az çekici yapar-Daha çekici yapar	İçen	3,00 ± 2,00	0,23	0,816*
	İçmeyen	2,88 ± 2,49		
Zeki gösteriyor-Aptal gösteriyor	İçen	6,68 ± 1,84	2,09	0,039**
	İçmeyen	7,73 ± 2,65		
Başarının işaretidir-Başarısızlığın işaretidir	İçen	7,68 ± 1,90	1,42	0,158*
	İçmeyen	8,33 ± 2,36		

*p>0.05, **p<0.05, ***p<0.001

Günlük içilen sigara adedi %48.6 oranında 1-10 adet olarak belirlenmiştir. Telli ve arkadaşlarının üniversiteye başlayan öğrencilerin sigara içme alışkanlıklarını değerlendirdiği çalışmada olgular arasında 1-10 adet/gün sigara içenlerin oranı %67.1 olarak bulunmuştur [6]. Arbak ve arkadaşlarının Düzce lisesi öğrencilerinde sigara alışkanlığı ile ilgili yapmış oldukları çalışmada 1-9 adet/gün sigara içenlerin oranı %42.8 olarak belirlenmiştir [8].

Öğrencilerin sigaraya başlamada etkili olduğunu belirttikleri etkenlerin başında %45.7 oranla çevre-arkadaş ortamı gelmektedir. 2. derecede etkileyen faktör olarak %42.9 özentili ve hoşlanma nedeniyle sigaraya başladıklarını belirtmişlerdir. Arbak ve ark. yapmış olduğu çalışmada %75.9 oranında arkadaş çevresinin en önemli başlatıcı faktör olarak belirtilmiştir [8]. Telli ve ark. çalışmasında da %83.7 oranında arkadaş etkisi olarak bulunmuştur [6]. Şahin ve ark. yapmış olduğu çalışmada da sigaraya başlama nedeni olarak en fazla arkadaş grubunun sigara kullanması (%50.2), merak (%46.4) ve özentili (%29.6) gibi faktörler belirtilmiştir [3].

Öğrencilerin sigaraya devam etme nedenleri %80 alışkanlık olarak belirlenmiştir. Sigara kullanımının sürdürül-

mesinde nikotinle ilgili biyokimyasal etkenler ve psikososyal etkenler önem taşımaktadır. Sigara kullanımının öğrenilmiş bir davranış olduğu görüşüne göre, bireyler öfke, stres, can sıkıntısı, öz güven eksikliği gibi sorunlarla kısa süreli başa çıkma yada yorgunluk, uyanıklık gibi fizyolojik işlevlerde değişiklik oluşturma yöntemi olarak sigara kullanımına devam etmektedirler [7].

Çalışmada öğrencilerin sigara içme durumları ile aile bireylerinde içme oranı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0.05$). Telli ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada aile bireylerinin sigara içme öyküsü ile sigara içen öğrenciler arasında ki ilişki anlamlı bulunmuştur ($p<0.01$) [6]. Hops ve ark., anne ve babanın alkol ve sigara kullanmasının çocukların alkol ve sigara kullanması üzerine etili olduğunu göstermiştir [9]. Çalışmamız Telli ve Hops'un çalışma sonuçları ile uyum göstermemektedir.

Çalışmada öğrencilerin %80'inin gelecekte sigarayı bırakmayı düşündükleri, %80'inin bırakmayı denedikleri ve %71.4'ünün alışkanlık nedeniyle tekrar başladıkları belirlenmiştir. Bilir ve arkadaşlarının sigara içme konusundaki davranışlar ve tutuların değerlendirildiği çalışmada öğrencilerin %82.7'si sigarayı bırakmayı en az bir kez denedikleri belirlenmiştir [10]. Arbak ve arkadaşlarının çalışmasında %78.6 oranında öğrencilerin sigarayı bırakmayı düşündüklerini belirlemişlerdir [8]. Telli ve arkadaşlarının çalışmasında sigarayı bırakmayı düşünme, bırakmayı deneme konusunda öğrencilere yöneltilen soruların yanıtlarına göre içenlerin %84'ü bırakmayı istemekte, %68'i bırakmayı denemiş ve deneyenlerin %82'si ilk bir yıl içinde tekrar başlamıştır [6].

Sigarayı bırakmış olanların %71.4'ü birden bıraktığını ifade etmiştir. Literatürde de birden bire bırakma %81.5 oranı ile en iyi yöntem olarak gösterilmektedir [1].

Çalışmamızda öğrencilerin sigarayla savaş için yapılması gereken kanun ve düzenlemelerden %25.3 oranla kapalı ve kalabalık yerlerde sigara yasaklanmalı, %23.9 oranla çocuklara sigara satılmasının yasaklanmalı görüşünde oldukları belirlenmiştir. PIAR 1988 yılında Türkiye geneline temsil edecek bir örneklem üzerinde yaptığı kamuoyu araştırmasında "Kapalı yerlerde sigaranın yasaklanması" önerisinin %51.6 oranında kabul gördüğü bildirilmiştir [1,3].

Tütün mamüllerinin fiyatlarının arttırılması ve çocuklara sigara satılmaması ile sigara içme davranışı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.001$). Sigara içmeyen öğrencilerin bu önlemlere daha fazla katıldığı belirlenmiştir. Yıldırım ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencilerin sigara içiminin kontrolüne yönelik yasal önlemler konusundaki

düşünceleri ile sigara içme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$) ve sigara içmeyen öğrencilerden %84.4 sigara fiyatları aşırı derecede arttırılmalı düşüncesinin çoğunlukta olduğu belirlenmiştir [2].

Öğrencilerin sigara içme durumu ile sigara içme konusundaki düşüncelerin incelendiğinde; sigara içenlerin çevrenin etkisiyle daha fazla oluşan, genelde memnun edici, rahatlatıcı ve aynı zamanda daha fazla zeki gösteren bir durum olarak gördükleri ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak; sağlık profesyoneli olarak sağlık memurluğu öğrencilerinin topluma ve hastalarına örnek olmaları açısından sigara içmemeleri önemlidir. Ayrıca sağlığa zararlı olduğunu bilmelerine rağmen sigara içimini sürdüren öğrencilerin sigara konusunda daha fazla bilinçlendirilmesi, öğrencilerde sigara kullanmaya neden olan faktörler belirlenmesi, özellikle okullar ve sosyal aktivite alanlarını içeren eğitim programları düzenlenmesi, sigaraya başlama çağındaki bireylere ulaşabilmek için kitle haberleşme araçları ve diğer sosyal kurumlarında dahil olacağı merkezi ve sistemik projeler geliştirilmesi ve sigarayı bırakma isteğinde bulunanlara sigarasız yaşam biçiminin olumlu yönlerini vurgulayan bir yaklaşım gösterilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Altıntaş Ö. Hemşirelerde sigara içmeyi etkileyen faktörlerin incelenmesi [Tez]. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2002.
2. Yıldırım Ç, Çelik P, Şakar A ve ark. Tıp Fakültesi öğrencilerinin sigaraya karşı tutumları. Solunum 2004;6:30-5.
3. Şahin Ü, Öztürk M, Uskun E. Üniversite öğrencilerinin sigara kullanım ve bağımlılık düzeylerini etkileyen faktörlerin irdelenmesi. Akciğer Arşivi Dergisi 2000;1:73-9.
4. Sigara alışkanlıkları ve sigara ile mücadele kampanyası kamuoyu araştırması raporu, PIAR, Ocak 1988.
5. Çelik P, Esen A, Yorgancıoğlu A ve ark. Manisa ilinde lise öğrencilerinin sigaraya karşı tutumları. Toraks Dergisi 2000;1:61-6.
6. Telli C, Solak Z, Özöl D ve ark. Üniversiteye başlayan öğrencilerin sigara içme alışkanlıkları. Solunum 2004;6:101-6.
7. Çelik HC, Satıcı Ö, Çelik MY. Kronik sigara içme alışkanlığı olan üniversite öğrencilerinin tutumlarına ilişkin değişkenlerin aşamalı kümeleme yöntemi çözümü. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2004;11:217-22.
8. Arbak P, Erdem F, Karacan Ö ve ark. Düzce Lisesi öğrencilerinde sigara alışkanlığı. Solunum 2000;2:17-21.
9. Hops H, Tildesley E, Lichenstein Ary D, Sherman L. Parent-Adolescent problem solving interactions and drug use. Am J Drug Alcohol Abuse 1990;16:239-58.
10. Bilir N, Doğan BG, Yıldız AN. Sigara içme konusundaki davranışlar ve tutumlar. Ankara:Hacettepe Halk Sağlığı Vakfı Yayınları; 1997.